

Johannes Jacobus Prins (1814-1898) keldergraf 63, vak A
Predikant en hoogleraar theologie

Personalialia

Geboren: 9 oktober 1814 te Langezwaag

Zoon van: Isaäc Prins en Martina Johanna van der Moer

Gehuwd met: Christina Johanna Kluppel op 13 april 1842 te Alkmaar

Overleden: 24 mei 1898 te Leiden

Begraven: 28 mei 1898

Samenvatting

Johannes Jacobus Prins wordt in 1814 in het Friese Langezwaag geboren; vader is daar predikant. Het predikantengezin verhuist regelmatig: na Langezwaag komt het gezin naar Oud-Beijerland, Alkmaar en Dordrecht, om uiteindelijk in Amsterdam te eindigen.

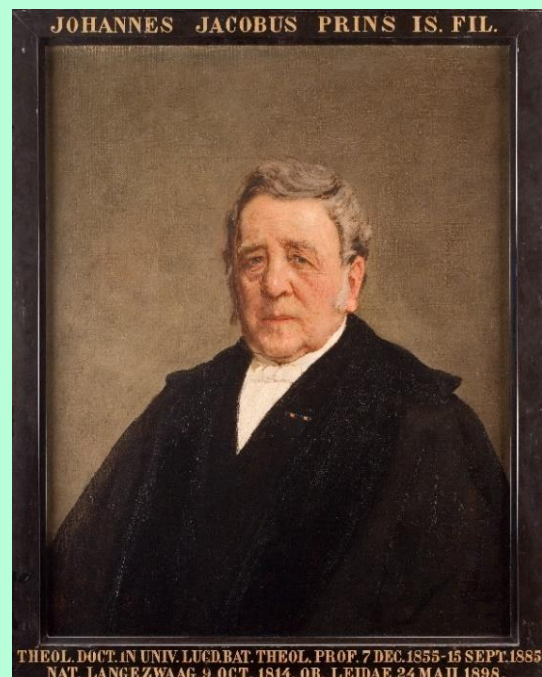
In Amsterdam gaat Johannes eerst naar de Franse en vervolgens naar de Latijnse school. Hij wil in de voetsporen van zijn vader treden en gaat in 1831 theologie studeren aan het Atheneum Illustre. In 1835 stapt hij over naar de universiteit van Leiden, waar hij in 1838 *summa cum laude* promoveert.

Hierna wordt Prins predikant in Eemnes en Alkmaar. Hier heeft hij gelukkige jaren, trouwt er in 1842 met Christina Johanna Kluppel. Het echtpaar krijgt negen kinderen, waarvan er vijf jong overlijden.

In 1843 maakt Prins de overstap naar Rotterdam, waar hij twaalf jaar blijft. Hij heeft er een drukke, maar mooie, tijd en wordt bij zijn gemeente zeer geliefd.

Als hij in 1855 wordt gevraagd om hoogleraar theologie in Leiden te worden, stemt hij, na enige aarzeling vanwege zijn geliefde Rotterdamse gemeente, daarin toe. Zijn leeropdracht is de exegese van het Nieuwe Testament en de praktische theologie.

Hij voelt zich snel thuis aan de Alma Mater, al blijft hij meer predikant dan wetenschapper. Hij heeft in zijn Leidse tijd ook vele functies, hoofdzakelijk kerkelijk georiënteerd. Nadat Prins in 1885 met emeritaat is gegaan, blijft hij nog volop actief. Vrij onverwacht komt hij in 1898, op 83-jarige leeftijd, te overlijden.

Hoogleraar Johannes Jacobus Prins

Volledige versie

Afkomst en opleiding

Johannes Jacobus Prins wordt op 9 oktober 1814 geboren in Langezwaag (Friesland) als tweede zoon van Isaäk Prins (1781-1879) en Martina Johanna van de Moer (1784-1843).

In het jaar een duizend acht honderd en veertien, den Negen
der maand Oktober des voordes, middags ten Elf uren,
is voor ons Schout Officier van den Burgerlijken
Staat der Gemeente van Langerwaag Canton Beetsterwaag
Departement Vriesland, gecompareerd Isaäk Prins, oud Drieëndertig jaren
Predikant, woonachtig te Langerwaag, welke ons een kind
van het mannelijk geslacht heeft voorgesteld den negenden
deses des morgens ten acht uren, uit hem declarant en Martina Johanna van de Moer deszelfs huisvrouw geboren
te Langerwaag, en aan het welk hij verklaard heeft de voor-
naam van Johannes Jacobus te willen geven.

De gemelde verklaring en voorstelling is geschied in
tegenwoordigheid van Johann Jacobs Brouwer, oud ne-
genenveertig jaren, huisman, en Kornelis Pieter Duursma,
oud negenentwintig jaren, Schoolmeester, beiden woonachtig
te Langerwaag, en hebben de vader en getuigen dese Acte
van geboorte, nadat hun deszelve was voorgelezen, verens
oud onderteekend.

J. Prins
J. Brouwer
K. P. Duursma
C. J. de Jongh
Schout

Geboorteakte

Vader Prins, die de hoge leeftijd van 97 jaar zou bereiken, is in Langezwaag predikant. Het gezin verhuist regelmatig: naar Oud-Beijerland (1815), Alkmaar (1817), Dordrecht (1822) en Amsterdam (1825).

In Dordrecht gaat Johannes Jacobus naar de uitstekende Departementenschool van de heer D. Geelhoed en in Amsterdam naar een Franse school, die als middelmatig bekend staat. In Amsterdam krijgt hij daarnaast privéonderwijs in het Duits en leert hij van zijn vader de beginselen van het Latijn.

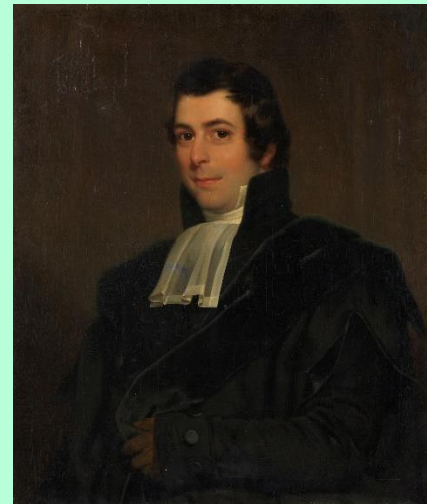
Al op jonge leeftijd wil hij in de voetsporen van zijn vader treden en ook predikant worden. Als hij op dertienjarige leeftijd in 1827 naar de Latijnse school van rector F.C. Zillesen gaat, heeft hij inmiddels zoveel kennis vergaard dat hij twee klassen mag overslaan en direct in de derde klas kan beginnen. In 1831 heeft hij deze Latijnse school afgerond en verlaat hij de school met de gebruikelijke afscheidsoratie, getiteld *F. v. Reinhard, de beroemde theoloog en moralist*.

Als zeventienjarige student vervolgt Prins zijn opleiding aan het Amsterdamse Atheneum Illustre, de voorloper van de Universiteit van Amsterdam. Daar volgt hij colleges bij de oriëntalist Taco Roorde, de filosoof David Jacob van Lennep en de letterkundige Nicolaas Godfried van Kampen. Johannes Jacobus Prins is een uitstekende student en lid van het *Literis orientalibus sacrum*, een studentengezelschap dat studie combineert met gezelligheid.

Na het propedeutisch examen in Leiden te hebben afgelegd [aan het Atheneum mogen geen examens worden afgelegd, dat moet gebeuren aan een universiteit], gaat hij zich specialiseren in de theologie bij de hoogleraar Gijsbertus Johannes Rooyens (1785-1846), die een grote, blijvende invloed op Prins heeft.

Johannes Jacobus doet ook met succes mee aan een door de Leidse Faculteit uitgeschreven prijsvraag over een bijbeltekst van Petrus. Zijn inzending wordt met goud bekroond.

Rooyens adviseert Prins om over te stappen naar de Leidse Academie, wat hij in het najaar van 1835 doet.

Gijsbertus Johannes Rooyens

Daar zet Prins zijn studie voort door colleges te volgen bij de hoogleraren Joannes Clarisse, Wessel Alberus van Hengel en Nicolaas Christiaan Kist [de laatste twee zijn ook op Groenesteeg begraven]. Hij maakt in Leiden vele vrienden en wordt door zijn medestudenten gekozen tot praeses van de studentenvereniging van de theologische faculteit.

In oktober 1837 doet hij in Middelburg zijn proponentsexamen¹ en hij sluit zijn studie in 1838 af met een promotie *summa cum laude* op de dissertatie, getiteld *de locis Evangelistarum, in quibus Jesus baptismi ritum subiisse traditur*. Zijn promotor is Van Hengel.

Predikant in Eemnes en Alkmaar (1837-1843)

Reeds een maand nadat hij tot predikant was toegelaten, ontvangt Prins een beroep van de gemeente Eemnes-binnen, dat hij graag aanvaardt. Het is hem een genoegen om het evangelie te mogen verkondigen. Helaas krijgt hij de pokkenziekte, die hem bijna het leven kost, en is hij de eerste maanden van 1838 aan het bed gekluisterd.

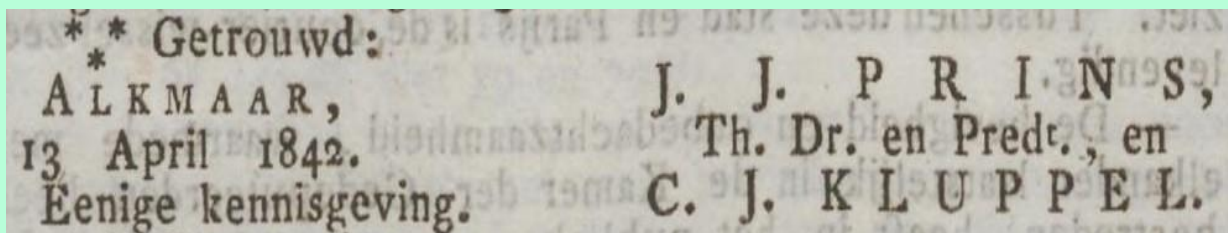
¹ Een proponent is een theoloog die mag preken en beroepen kan worden door een gemeente. De proponent onderscheidt zich van een 'kandidaat', een student die wel mag preken, maar nog niet beroepbaar is.

Gelukkig kan hij op 6 mei van dat jaar, ingeleid door zijn vader, zijn eerste woorden tot zijn gemeente spreken. De gemeente Eemnes sluit hem snel in haar armen: Prins wordt geliefd en geacht.

Toch zal hij niet lang in Eemnes blijven. Eind 1840 geeft hij gevolg aan een beroep om in Alkmaar predikant te worden. Hem trekt onder andere het feit dat zijn vader daar ook predikant is geweest. Evenals zijn vader, beleeft Johannes Jacobus in Alkmaar een aantal gelukkige jaren. Voor oudere catechisanten schrijft hij in 1842 het boekje “Handleiding ten gebruike bij het eenvoudig onderwijs in de christelijke leer”.

Huwelijk en gezin

Johannes Jacobus Prins trouwt op 13 april 1842 in Alkmaar met Christina Johanna Kluppel (1816 -1885), dochter van mr. J.A. Kluppel, de president van de rechtbank.

Huwelijksadvertentie (Oprechte Haarlemsche Courant 19 april 1843)

Het echtpaar krijgt negen kinderen, waarvan er vijf op zeer jonge leeftijd overlijden.

- (1) Marina Joanna (geboren op 29 januari 1843; overleden op 6 augustus 1845);
- (2) Agatha Petronella (geboren op 7 augustus 1844; overleden op 22 juli 1845);
- (3) Gisbertha Johanna (geboren op 31 oktober 1845; overleden op 10 februari 1930);
- (4) Isaïc (geboren op 15 september 1847; overleden op 5 januari 1850);
- (5) Jan Andries (geboren op 28 februari 1850; overleden op 22 september 1932);
- (6) Arnoldina Antonia Ursula (geboren op 19 februari 1852; overleden op 25 augustus 1931);
- (7) Adriana Catalina (geboren op 24 januari 1854; overleden op 8 juni 1940);
- (8) Isaac Martinus (geboren op 15 mei 1856; overleden op 17 mei 1857);
- (9) Johan Christiaan (geboren op 23 december 1862; overleden op 24 februari 1863).

Predikant in Rotterdam (1843-1855)

Ongeveer een jaar na hun huwelijk, maakt Prins de overstap van Alkmaar naar Rotterdam, waar hij twaalf jaar zal blijven. Het zijn drukke jaren met veel preekbeurten, die hij zorgvuldig voorbereidt: hij schrijft ze uit en oefent daarna om ze uit het hoofd uit te kunnen spreken. Zijn preken worden zeer gewaardeerd.

Naast de preken heeft hij talrijke catechisaties en huisbezoeken, vergaderingen van kerkenraad en van het Zendelingengenootschap, waarvan hij vele jaren bestuurslid is en enige tijd voorzitter. Gelukkig heeft hij een goede gezondheid en veel energie.

Hoogleraar te Leiden (1855-1885)

Als de hoogleraar Antonie Niermeijer [ook op Groenesteeg begraven] in 1855 op veertigjarige leeftijd overlijdt, wordt Prins gevraagd hem op te volgen. Hij is echter predikant in hart en nieren, zo zelfs dat het ambt van hoogleraar hem niet lokt. Hij had al eerder

bedankt voor een professoraat in Franeker. Ondanks zijn “*hartstochtelijke gehechtheid aan de gemeente in Rotterdam*”, besluit hij na rijp beraad deze benoeming in Leiden te aanvaarden.

Zijn onderwijsopdracht luidt ‘De uitlegging van het Nieuwe Testament en Practische Theologie’. Het uitleggen van de Bijbel, in het bijzonder het Nieuwe Testament, was iets dat Prins vanaf het begin van zijn studie, sterk had aangetrokken. De praktische theologie zou hem de gelegenheid geven om zijn studenten zijn eigen ervaring over te dragen. Op 7 december 1855 houdt Prins zijn oratie *Oration de institutione academica ad futurum sacrorum antistitem formandum aptissima*.

Portret Johannes Jacobus Prins

Naast het geven van zijn heldere en gedegen colleges heeft Prins verschillende publicaties op zijn naam staan. Zo schreef hij onder andere:

- *Handboek tot de kennis van de geschriften des Ouden en Nieuwen Verbond* (1853);
- *De realiteit van 's Heeren opstanding uit de dooden; kritisch onderzocht, historisch gewaardeerd en dogmatisch beoordeeld* (1861);
- *Over de studie der godgeleerdheid en de keuze van het predikambt in de Hervormde Kerk* (1868);
- *Een geneesmiddel erger dan de kwaal* (1873);
- *Over Bijbelvertaling* (1875);
- *De brief van Paulus aan de Galatiërs tegenover de bedenkingen van Dr. A. Pierson gehandhaafd* (1879).

Tal van opstellen zijn van zijn hand verschenen in tijdschriften zoals: “*Godgeleerde Bijdragen*”, “*Evangeliespiegel*”, “*Licht, Liefde, Leven*” en “*Geloof en Vrijheid*”.

Met veel toewijding heeft Prins dertig jaar lang gedoceerd. Zijn studenten stellen zijn onderwijs in de exegese zeer op prijs en zijn ingenomen door de vele praktische tips die hij hen geeft. Dat blijkt onder andere bij zijn 25-jarig professoraat, waar hij door hen wordt gehuldigd. Als hij in 1885 op 70-jarige leeftijd met emeritaat moet, voelt hij zich nog een krasse man. Wel valt het hem zwaar dat op 18 januari van dat jaar zijn dierbare echtgenote Christina Johanna Kluppel overlijdt.

Overige functies

Prins heeft gedurende zijn Leidse periode tal van functies en lidmaatschappen gehad. In 1853 wordt hij lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde, een gezelschap waarin hij heel actief is. Na in Leiden lange tijd ouderling te zijn geweest, wordt hij tot lid van het Provinciaal Kerkbestuur van Zuid-Holland gekozen. In dat college heeft hij vijftien jaar zitting gehad. Als adviserend lid woont hij de Synode zesmaal bij.

Prins is jarenlang voorzitter van het hoofdbestuur van het Nederlands Zendelinggenootschap en voorzitter van de Leidse Afdeling van het Nederlands Bijbelgenootschap en van de zondagscholen tot onderwijzing in het lezen van den Bijbel.

Meer dan veertig jaar is Prins lid van het Provinciaal College van Toezicht op het beheer der kerkelijke goederen en fondsen van de Hervormde gemeenten in Zuid-Holland. Ook heeft hij tal van jaren zitting in het Algemeen College van Toezicht. Hij is ook betrokken bij de Kerkelijke Kiesvereniging "Vrijheid en Orde"

Ruim twintig jaar is hij regent en president van het bestuur van het Heilige Geest of Arme Wees- en Kinderhuis.

Heilige Geest of Arme Wees- en Kinderhuis aan de Hooglandse Kerkgracht (1856)

Van 1868 tot 1893 is hij voorzitter van de Maatschappij van Welstand; in 1871 treedt hij toe tot het Haagsch Genootschap tot verdediging van de Christelijke godsdienst.

Prins is een uitstekend en ijverig bestuurder. In 1867 wordt hij benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Hij is gezellig in de omgang en hij houdt aan al zijn functies vele vriendschappen over.

Het doet hem veel goed dat hij in 1875 zijn enige nog levende zoon Jan Andries te Berkenwoude als predikant mag bevestigen en dat hij jarenlang getuige mag zijn van uitstekende wijze waarop die zoon het evangelie verkondigt.

Emeritaat

Prins heeft na zijn terugreden als hoogleraar in 1885 nog volop energie om allerlei zaken aan te pakken, zoals een aantal van de hierboven genoemde functies. Ook is hij een veelgevraagd spreker, bijvoorbeeld in de zogenaamde werkmanssociëteit,

waar werkmannen de gelegenheid wordt geboden om zich na een drukke werkdag te ontspannen en een voordracht te aanhoren. Hij denkt zijn vader na te kunnen gaan, die 98 jaar is geworden, maar dat is niet het geval.

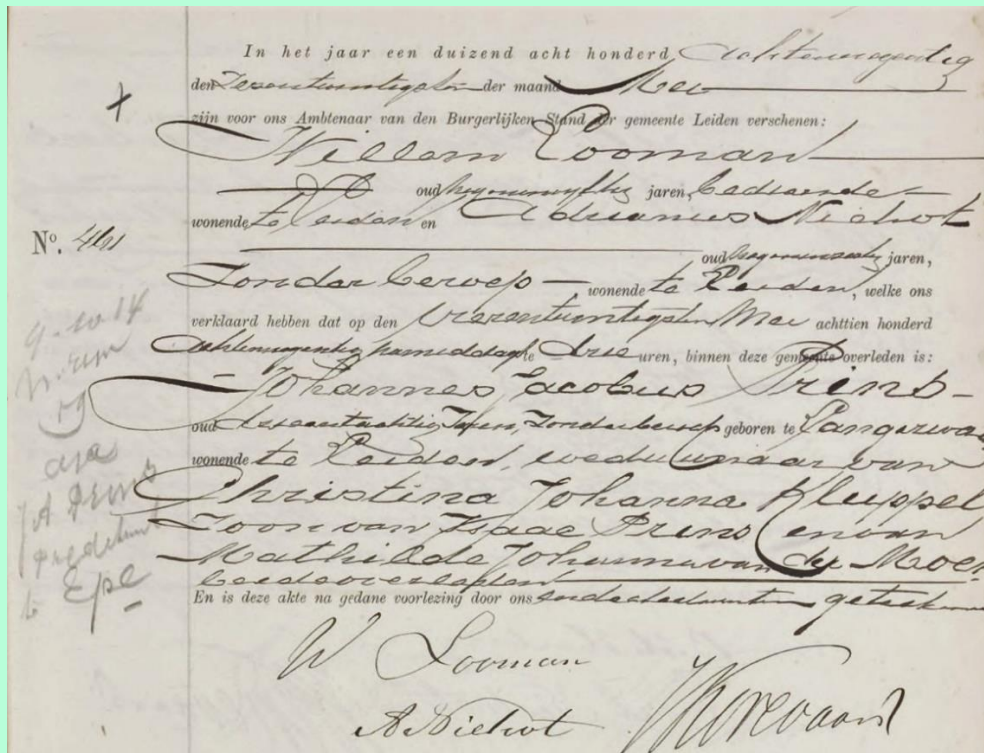
Wel heeft hij een mooi leven gehad, zoals blijkt uit het korte gedichtje dat hij zelf heeft gemaakt ter gelegenheid van zijn tachtigste verjaardag:

*Tachtig jaren,
Heengevaren
Op de vleug'len van den tijd
Stemmen 't hart tot dankbaarheid*

Overlijden

Op 24 mei 1898 overlijdt Johannes Jacobus Prins, 83 jaar oud. Hij was een professor van de oude stempel; waardig, deftig en statig. Maar dat alles met een grote vriendelijkheid, hulpvaardigheid en hartelijkheid: een goed christelijk mens. Voor hem was leven werken en werken leven. Wat hij deed, dat deed hij bekwaam. De theologie had hij lief, vooral omdat men geen goede evangeliedienaar kan zijn zonder een goed theoloog te wezen. Uit te munten door geleerdheid was niet zijn ambitie, wel om een goed prediker te zijn. De Rotterdamse gemeente, waar hij al 43 jaar weg was, liet bij zijn heengaan blijken hoezeer hij daar werd gewaardeerd.

Op de voorgrond van zijn prediking stond niet de dogmatiek, maar het praktische christendom. Dit betekent niet dat de theologie op het tweede plan komt. In zijn eigen woorden: *“Zoo dikwerf evenwel de theologische wetenschap, naar haren eisch beoefend, tevoorschijn brengt wat overeenkomt met de natuur en daarvoor gegronde bewijzen levert, daar lijdt geen twijfel of de kerk, die misschien langen tijd zich er tegen verzette, neemt het toch ten slotte aan en maakt het zich ten eigendom”*.

Overlijdens akte

